

ZATAŃCZYĆ ZE ŚMIERCIĄ –
ŚREDNIOWIECZNY DANSE MACABRE
W ROZMOWIE MISTRZA POLIKARPA ZE
ŚMIERCIĄ I INNYCH TEKSTACH KULTURY

BEATA ZIELIŃSKA
TADEUSZ BANOWSKI

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania języka polskiego dla szkoły ponadpodstawowej poziom rozszerzony

opracowany w ramach projektu

**„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących
w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego
w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”**

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek
Recenzja merytoryczna – Dorota Dąbrowska
Bożena Świąch
Agnieszka Ratajczak-Mucharska
Katarzyna Szczepkowska-Szcześniak

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Zatańczyć ze śmiercią – średniowieczny *danse macabre* w *Rozmowie Mistrza Polikarpa ze Śmiercią* i innych tekstach kultury

Klasa / czas trwania zajęć/lekcji:

I / 45 minut

Cele. Uczeń:

- interpretuje tekst literacki;
- bada język utworu;
- wyjaśnia pojęcia *danse macabre* i *memento mori*;
- charakteryzuje wizerunek śmierci;
- wskazuje funkcję tańca w utworze;
- wskazuje elementy groteski.

Metody/techniki/formy pracy:

- rozmowa kierowana;
- kula śniegowa;
- drama;
- praca z tekstem literackim;
- praca z tekstem ikonicznym;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- wiersz *Rozmowa Mistrza Polikarpa ze śmiercią*;
- obraz Adriaena van de Venne'a *Taniec śmierci*;
- słownik terminów literackich.

Opis przebiegu lekcji:

Część wstępna: Uczniowie przypominają podjęte na wcześniejszych lekcjach założenia filozoficzne epoki, wskazują na role motywów związanych ze śmiercią. Przywołują poznane wcześniej pojęcie *memento mori* i wyjaśniają jego znaczenie.

Część właściwa: Uczniowie odczytują tekst średniowieczny indywidualnie, następnie chętny uczeń czyta wiersz głośno. Zapoznają się z definicją terminu *danse macabre*. Wspólnie tworzą schemat z wizerunkiem Śmierci – opisują na sporządzonym jej wizerunku aktywny opis, wykorzystują cytaty, parafrazują je. Następnie opisują zachowanie Polikarpa oraz udzielają odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób człowiek średniowieczny chce przekupić Śmierć. Nauczyciel prosi uczniów, by rozpoznali środek stylistyczny, będący wypowiedzią Śmierci podczas tanecznego pląsu oraz wskazali, jaki

ton towarzyszy jej wypowiedzi. Uczniowie wyszukują w słowniku terminów literackich pojęcia groteska, odczytują je jako kategorię estetyczną, podają przykłady zachowań i przedstawień groteskowych, wskazują elementy groteski w wierszu.

Nauczyciel wyświetla ilustrację Adriaena van de Venne'a *Taniec śmierci* (https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a1/Adriaen_Pietersz._van_de_Venne_Dancdeat.jpg). Uczniowie pracują metoda kuli śniegowej – zapisują na kartce skojarzenia z obrazem na temat sposobu przedstawienia motywu *danse macabre*.

Zapoznają się z tekstem Bronisława Geremka *Śmiech w cieniu szubienicy* (http://staropolska.pl/tradycja/sredniowiecze/Bronislaw_Geremek.html), przedstawiają swoje stanowisko wobec rozważań autora i tworzą konspekt wypowiedzi argumentacyjnej.

Część podsumowująca: Uczniowie wybierają spośród siebie reprezentantów grup społecznych oraz jedną osobę, która będzie śmiercią – jej zadaniem jest wykonanie tańca stylizowanego na średniowiecznym *danse macabre*.

Po krótkiej prezentacji uczniowie podczas burzy mózgów przedstawiają propozycje na temat funkcji tańca śmierci w średniowieczu.

Komentarz metodyczny:

Lekcja sprawdzi się w pracy z uczniami ze SPE ze względu na różnorodność metod pracy i angażowanie wielu procesów zmysłowych, a także wyzwalanie możliwości twórczych. Koreluje ze sztuką. W przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi należy: zapewnić właściwe oświetlenie sali lekcyjnej i miejsca pracy, wykorzystać mocne strony ucznia, tworzyć atmosferę pracy sprzyjającą budowaniu pozytywnych emocji i doświadczeń, dostosować materiały i narzędzia do warunków i możliwości ucznia, np. w materiałach tekstowych powiększyć czcionkę, stosować zakreslenia, dostosować wymagania edukacyjne, stopień, np. wydłużyć czas pracy, umożliwić zapoznanie się z materiałem źródłowym w domu i udzielić wskazówek do pracy, zorganizować pomoc koleżeńską, stosować ocenianie kształtujące, wspierające ucznia, samoocenę i ocenę koleżeńską, wzmacniać ucznia pochwałą nawet za niewielkie postępy, a także udzielać informacji zwrotnej o tym, co uczeń robi dobrze, a w których miejscach popełnił błędy lub co wykonał źle, w jaki sposób może uzupełnić braki lub poprawić błędy oraz poinformować o tym, jakimi metodami może doskonalić swoje umiejętności. Należy umożliwić także rozwój uczniowi zdolnemu poprzez angażowanie go w dodatkowe czynności, opracowanie pomocy dydaktycznych. Podczas lekcji realizowane są kompetencje kluczowe, mające znaczenie na rynku pracy, szczególnie w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej i w zakresie rozumienia i tworzenia informacji (teksty literackie), osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się (praca w grupach), w zakresie przedsiębiorczości (komunikowanie się).